

WOU format samenvatting onderzoeksverslag 2018-2020

Naam School: OBS De Koekoek

Inleiding

OBS De Koekoek is al langere tijd op zoek naar een structuur voor het team, waarin de professionele ruimte, gedeeld leiderschap en collectieve leerprocessen gestimuleerd worden. Dit onderzoek richt zich op de ontwikkeling van de professionele leergemeenschappen (PLG) als instrument om op dialogische wijze onderzoek te doen naar elkaars onderwijspraktijk en professionele beroepsidentiteit binnen de minibouwen. Het wil bovendien de kennis die in de organisatie aanwezig is rondom leergemeenschappen en collectieve leerprocessen expliciet maken. Dit onderzoek wordt uitgevoerd binnen de vier PLG's die binnen de school bestaan. In iedere PLG participeren zo'n 5 tot 6 professionals.

De focus van het onderzoek is generatief. Dit houdt in dat er geprobeerd wordt een proces op te starten dat energie losmaakt in de organisatie, zodat er nieuwe ideeën en bijbehorende acties voor verbetering tot stand komen.

Context van het onderzoek

OBS De Koekoek staat in de Vogelenbuurt in Utrecht en heeft zo'n 340 leerlingen. Ongeveer 7 op de 30 leerlingen hebben een migratie-achtergrond. Het team bestaat uit 30 professionals (leerkrachten, zij-instromers, pedagogische medewerkers, onderwijsondersteuners en specialisten). Zij werken verdeeld over vier minibouwen (groep 1-2; groep 3-4; groep 5-6 en groep 7-8).

Onderzoeksvraag en doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het stimuleren en professionaliseren van de collectieve leerprocessen die binnen de PLG's plaatsvinden.

Onderzoeksvraag: Hoe stimuleren wij de collectieve leerprocessen van de leerkrachten binnen een professionele leergemeenschap?

Deelvragen:

1. Hoe stimuleren wij de collectieve leerprocessen van de leerkrachten binnen een professionele leergemeenschap?
2. Hoe brengen wij de collectieve leerprocessen in beeld?
3. Wat is het effect van het inzetten van werkvormen op de kwaliteit van de onderzoekende dialoog?

Resultaten

- Leerkrachten komen één keer per week een uur samen om in professionele setting het onderwijs te bespreken.
- Leerkrachten hebben per PLG het zelfdiagnose-instrument 'kenmerken van professionele leergemeenschappen' van Verbiest (2016) ingevuld.
- Leerkrachten hebben kennis en vaardigheden opgedaan in werken met een onderzoekende dialoog.
- Er is een format ontwikkeld voor een 'agenda & notulen' waarin een PLG de bijeenkomsten plant en beschrijft.
- Om de zeven á acht weken wordt er plenair geëvalueerd aan de hand van vooropgezette doelstellingen, ambities, belangen en verwachtingen door middel van een posterpresentatie.
- Er is een blokkenrooster ontwikkeld waarin de onderwijsondersteuning en samenwerking gestroomlijnd is.
- Er zijn gezamenlijk kaders bepaald en geschreven die duidelijkheid geven omtrent activiteiten en taken die in de tijd van onderwijsondersteuning uitgevoerd worden.

Onverwachte resultaten

- Leerkrachten zijn collectief zorg gaan organiseren binnen de PLG.
- Leerkrachten werken regelmatig groepsoverstijgend, kijkend naar elkaars kwaliteiten.
- Het reflectieve vermogen van de organisatie is gegroeid door de introductie van dubbelslagleren.
- De onderzoekscultuur is gegroeid door het inzetten van cyclisch werken.

Conclusie

Om de eerste vraag te beantwoorden is het zelfdiagnose-instrument 'kenmerken van PLG's' (Verbiest, 2016) gebruikt om de ontwikkelingspunten van een PLG vast te stellen. Daaruit kwam naar voren dat er vooral ingezet moest worden op de *interpersoonlijke capaciteit*. Hierbij kun je denken aan kenmerken als het voeren van een reflectieve dialoog om verschillende ideeën te onderzoeken of het maken van beslissingen in lijn met de visie van de school. Het eerste kenmerk is vooral gestimuleerd op studiedagen met verschillende werkvormen waarin het werken met de *onderzoekende dialoog* centraal stond. Collega's namen deze manier van praten mee naar hun PLG's en werd door het WOU-team tijdens de wekelijkse overlegmomenten gemonitord.

Om het tweede kenmerk te stimuleren heeft het WOU-team een agenda ontwikkeld die de PLG's kunnen gebruiken. Op deze agenda zijn in grote lijnen punten gezet die (regelmatig) aan bod moeten komen. Het is aan de leden van de PLG zelf hier een planning omheen te maken.

Om vraag twee te onderzoeken is er een evaluatiecyclus opgestart. In deze cyclus worden aan het begin doelstellingen, ambities, belangen en verwachtingen uitgesproken per PLG. Na een periode

van zeven á acht weken worden de producten of lopende processen plenair gepresenteerd door middel van een korte posterpresentatie. Op deze wijze blijven zowel leerkrachten als management op de hoogte van elkaars werkzaamheden. Daarnaast voelen collega's voldoende autonomie om op eigen wijze doelstellingen te ontwikkelen in lijn met schoolbrede ontwikkelpunten, maar met het accent op de leerbehoefte van de groepen waarmee zij werken.

De laatste vraag is voortgekomen uit data die tijdens de eerste twee evaluatiemomenten is opgehaald. Er werd aangegeven dat er veel tijd ging zitten in het bespreken van plannings en roosters om de samenwerking rond te krijgen. Collega's werkten samen om de onderwijsondersteuning vorm te geven en groepsoverstijgend les te geven. Leerlingen werden geclusterd op leervraag, groepen werden soms op leeftijd heterogeen samengesteld en leerkrachten gingen meer werken vanuit hun talenten.

Vanuit het WOU-team is er geholpen met het ontwikkelen van een blokkenrooster en het schrijven van kaders met betrekking tot de onderwijsondersteuning. Er is hiermee gewerkt aan het structureren van vitale ruimte. Collega's kregen zo meer duidelijkheid om aan de inhoud te werken.

Bovenstaande interventies hebben gezorgd voor inzicht in het proces en de ontwikkeling van het collectieve geheugen en vaardigheden met betrekking tot de vorming van leergemeenschappen, de collectief leren en de onderzoekende dialoog. Leerkrachten begrijpen nu beter wat er van hen verwacht wordt op de momenten dat zij in professionele setting met elkaar in gesprek gaan, weten wat hun cirkel van invloed is en voelen zich verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van hun PLG.

Een volgende stap die de school gaat zetten is het professionaliseren van de bestaande structuur/cyclus met de introductie van Lesson Study en het zoeken naar de synergie tussen verschillende PLG's.

Contact

Wil je meer weten over dit onderzoek? Neem dan contact op met Arnoud Schaaij
arnoud.schaaij@spoutrecht.nl